

Nr 242.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till dels lag om ändrad lydelse av 49 och 165 §§ lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse och dels lag om visst undantag från tillämpningen av 49 § 1 mom. och 165 § 1 mom. sistnämnda lag; given Stockholms slott den 12 mars 1920.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till *dels lag om ändrad lydelse av 49 och 165 §§ lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse och dels lag om visst undantag från tillämpningen av 49 § 1 mom. och 165 § 1 mom. sistnämnda lag.*

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 49 och 165 §§ lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Härigenom förordnas, att 49 och 165 §§ lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse

49 §.

Bankaktiebolags inlåning må, där bolagets egna fonder uppgå till högst fem miljoner kronor, allenast med det belopp, som motsvarar vad för bolagets räkning inestår hos annat inländskt bankbolag, överstiga fem gånger beloppet av bolagets egna fonder. Uppgå bankaktiebolags egna fonder till mera än fem miljoner kronor, må inlåning äga rum högst till belopp av tjugufem miljoner kronor ökat med nio gånger skillnaden mellan beloppet av bolagets egna fonder och fem miljoner kronor, dock att inlåningssumman icke må överstiga åtta gånger beloppet av bolagets egna fonder.

Bankaktiebolag vare skyldigt — — — föreskrivet belopp.

Är bankaktiebolag — — — bestämma.

165 §.

Solidariskt bankbolags inlåning må, där bolagets egna fonder uppgå till högst fem miljoner kronor, allenast med det belopp, som motsvarar vad för bolagets räkning inestår hos annat inländskt bankbolag, överstiga fem gånger beloppet av bolagets egna fonder. Uppgå solidariskt bankbolags egna fonder till mera än fem miljoner kronor, må inlåning

äga rum högst till belopp av tjugufem miljoner kronor ökat med nio gånger skillnaden mellan beloppet av bolagets egna fonder och fem miljoner kronor, dock att inlåningssumman icke må överstiga åtta gånger beloppet av bolagets egna fonder.

Solidariskt bankbolag vare skyldigt — — — — föreskrivet belopp.

Är solidariskt bankbolag — — — — bestämma.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1921.

Förslag

till

Lag

om visst undantag från tillämpningen av 49 § 1 mom. och 165 § 1 mom. lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Härigenom förordnas, att vad i 49 § 1 mom. och 165 § 1 mom. lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse finnes stadgat icke skall i fråga om bankbolag, vars egna fonder uppgå till minst fem miljoner kronor, äga tillämpning under tiden intill den 1 januari 1921.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1920.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 februari
1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
HOLMQUIST,
OLSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anförde chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, härefter följande.

Jag torde nu till behandling få upptaga frågan om behovet av ändrade bestämmelser rörande förhållandet mellan banks inlåning och dess egna fonder.

Till en början torde det därvid vara på sin plats att lämna en redogörelse för gällande lagstiftning i ämnet samt vad som föregått densammans tillkomst.

Historik.

I vår banklagstiftning hava bestämmelser, som inskränkt bankernas inlåningsrätt, icke förekommit förrän i 1911 års banklag.

Det var 1907 års bankkommitté, som upptog frågan om ett lagfästare reglerande av inlåningen. I sitt den 13 mars 1908 avgivna betänkande

med förslag till lag om bankrörelse anförde kommittén i detta avseende följande:

»En klok bankpolitik bör i främsta rummet inriktas på att skaffa vederbörande bank en god portfölj, så att banken hålles både *solvent* och *likvid*. I detta hänseende kan lagstiftningen väl icke utöva något avgörande inflytande, men den kan genom meddelande av vissa föreskrifter i någon mån förebygga vådorna av en oklok förvaltning. Hit kunna räknas föreskrifter, som inskränka banks rätt att förvärva aktier och fastigheter.

Kommittén har emellertid ansett, att några nya bestämmelser i berörda syfte kunna i lagstiftningen införas, utan att obehöriga band däri-genom läggas på en bankstyrelses handlingsfrihet.

Storleken av en banks inlåning regleras icke i någon mån av gällande lagstiftning; men i de bolagsordningar, som äro fastställda för banker med grundfond, understigande en miljon kronor, föreskrives, att inlåningen icke får överstiga ett visst förhållande till fonderna. Det synes kommittén kunna lända till gagn, att en på berörda princip grundad bestämmelse införes i lagstiftningen. Fonderna kunna ju anses såsom ett delägarnas tillskott för att säkerställa insättarna för förlust; och det måste väl då medgivas, att, under i övrigt likartade förhållanden, insättarnas säkerhet, som lagstiftningen har att i främsta rummet tillgodose, är dubbelt större i en bank, vars fonder motsvara t. ex. $\frac{1}{3}$ av inlåningen, än i den, där de uppgå blott till $\frac{1}{6}$ därav. Verkställd undersökning har givit vid handen, att bland de sedan någon tid befintliga bankerna inlåningen, varmed avses samtliga i bankrapporten upptagna skulder utom dem, som redovisas under rubrikerna »utelöpande postremissväxlar» samt »inkomst- och diverse tillfälliga räkningar», växlar mellan 0,7 och 6,4 gånger fonderna, d. v. s. sammanlagda beloppet av grundfond, reservfond och dispositionsfond.

Kommittén håller före, att inlåningen icke bör få överstiga fem gånger fondernas belopp. Av nu befintliga banker skulle endast nio, som hava en inlåning av resp. 6,4, 6, 5,9, 5,5, 5,4, 5,3, 5,2 och 5,1 gånger fonderna, behöva vidtaga någon åtgärd med anledning av en dylik bestämmelse; och bör det lämnas dem en respittid för att antingen i någon mån öka fonderna eller nedbringa inlåningen.»

I enlighet med vad kommittén sålunda föreslagit intogos i 1911 års banklag, beträffande bankaktiebolag i 49 § och beträffande solidariska bankbolag i 165 §, bestämmelser därom, att bankbolags inlåning ej finge överstiga fem gånger beloppet av bolagets egna fonder.

Dessa bestämmelser hava därefter icke undergått någon förändring, men hava genom särskild lagstiftning under de senare åren i viss mån varit satta ur tillämpning.

I en den 16 april 1917 avlåten proposition, nr 249, föreslog nämligen Kungl. Maj:t riksdagen att antaga ett förslag till lag om visst undantag från tillämpningen av de ifrågavarande bestämmelserna, enligt vilket förslag samma bestämmelser icke skulle i fråga om bankbolag, vars egna fonder uppginge till minst fem miljoner kronor, äga tillämpning under tiden intill den 1 juli 1918, där ej Kungl. Maj:t dessförinnan annorledes förordnade.

Berörda proposition var föranledd av en utav svenska bankföreningens styrelse den 16 mars 1917 till Kungl. Maj:t ingiven skrift, däri styrelsen hemställde, huruvida icke banklagens regel om inlåningens förhållande till fondernas belopp kunde få dispositiv karaktär, så att t. ex. bankinspektionen tillades rätt att på därom gjord ansökan medgiva befrielse för viss tid från iakttagande av sagda regel. I sin skrift i ämnet framhöll styrelsen, bland annat, att förevarande bestämmelser i 49 och 165 §§ i banklagen vore avsedda att trygga bankernas soliditet, men att redan 1907 års kommitté i sitt betänkande uttalat, att lagstiftningen i detta hänseende icke kunde utöva något avgörande inflytande. Enligt styrelsens mening syntes det knappast kunna förnekas, att, om också i en bank liksom i varje annat affärsföretag omslutningen med hänsyn till företagets solvens borde stå i ett visst förhållande till det egna kapitalet, det dock starkt kunde ifrågasättas, huruvida härför några gränser kunde och borde av lagstiftningen uppdragas, då begränsningen i stället syntes vara något, som borde av ledningen avgöras med tagen hänsyn till beskaffenheten av tillgångarna och arten av rörelsen. Om därför redan under normala förhållanden invändningar kunde göras mot förut berörda legala begränsning, så gällde detta enligt styrelsens mening än mer under de förhållanden, som förorsakats av det vid tiden för framställningens avlåtande pågående kriget. Insättningarna i bankerna hade ökats i synnerligen hög grad, och det syntes som om denna ökning då ännu icke nått sin kulmen. Emellertid kunde det antagas, att en högst avsevärd del av de penningar, som uppsamlades i bankerna, därför att de ej kunde göras fruktbara på annat håll, efter kriget åter skulle söka sig ut i rörelsen. Det finge anses olämpligt, om bankerna till följd av en tillfällig inlåning skulle nödgas öka sina fonder till belopp, som komme att i framtiden visa sig allt för stora.

I sitt den 23 mars 1917 över berörda framställning avgivna utlåtande framhöll bankinspektionen, bland annat, att frågan, huruvida gällande bestämmelser om begränsning av banks inlåning borde över huvud eller beträffande någon viss kategori av bankbolag upphävas eller förändras, syntes bankinspektionen icke böra i då förevarande sammanhang upptagas

till prövning. Vad styrelsen för svenska bankföreningen framhållit beträffande den ifrågavarande regelns verkan under de förhållanden, som skapats under det pågående kriget, vore emellertid förtjänt av stort beaktande; och hade enligt bankinspektionens åsikt styrelsen anfört fullgiltiga skäl för en förändring under den tid, dessa förhållanden kunde komma att bestå. Enligt bankinspektionens mening vore det tillfyllest och jämväl i övrigt mest lämpligt, att ifrågavarande lagbestämmelser genom en provisorisk lag försattes ur gällande kraft till en början under ett år och därefter eventuellt för den ytterligare tid, som av de abnorma förhållandena kunde påkallas. Då det emellertid egentligen syntes vara allenast de större bankerna med kontor i landets affärscentra, som rönt inverkan av krigstiden, men däremot de mindre bankerna, för vilka för övrigt den ifrågavarande regeln jämväl under normala tider hade sin största betydelse, icke i nämnvärd mån syntes hava berörts därav, borde den provisoriska lagstiftningen omfatta allenast bankbolag med fonder, som uppginge till något så när betydande belopp, förslagsvis minst fem miljoner kronor.

I enlighet med den av bankinspektionen uttalade meningen avfattades Kungl. Maj:ts proposition; och blev propositionen av riksdagen bifallen.

Riksdagens beslut anmäldes i skrivelse av den 4 maj 1917, nr 142. I denna skrivelse erinrade riksdagen om, att inom lagrådet farhågor syntes hava förelegat för att den provisoriska lagen skulle kunna komma att sättas ur kraft så plötsligt, att bankerna icke erhöles tillräcklig tid på sig för avvecklingen. I anslutning härtill gjorde riksdagen det uttalandet, att enligt riksdagens mening Kungl. Maj:t icke skulle underlåta att, därest den provisoriska lagen ansåges böra träda ur tillämpning, i tid vidtaga sådana åtgärder, att de befarade olägenheterna bleve undanröjda.

Den 15 maj 1917 utfärdades av Kungl. Maj:t lag i ämnet (nr 199). Sedermera har den provisoriska lagstiftningens giltighetstid efter till riksdagen gjorda framställningar blivit förlängd, varje gång för ett år och senast genom lag den 28 februari 1919 (nr 75) till den 1 juli 1920.

När riksdagen i skrivelse den 18 februari 1919 anmälde, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts framställning om den ifrågavarande lagstiftningens fortbestånd till den 1 juli 1920, erinrade riksdagen tillika om 1917 års riksdags förut omförmälda uttalande samt framhöll, att då det finge anses vara önskvärt, att de genom kriget framkallade provisoriska bestämmelserna på olika områden, så snart ske kunde, avvecklades, riksdagen för sin del ansett det vara nödigt, att redan nu utredning verkställdes, huruvida en återgång till det i lagen bestämda förhållandet mellan

bankernas inlåning och deras fonder kunde anses lämplig eller huruvida förändrade föreskrifter i detta avseende vore av behovet påkallade.

Över riksdagens skrivelse har bankinspektionen avgivit infortrat utlåtande.

*Svenska
bankföre-
ningens
styrelse.*

Vid detta finnes fogat ett yttrande i frågan från svenska bankföreningens styrelse, däri styrelsen — under framhållande av att den tveksamhet rörande lagstiftning i ifrågavarande avseende, som styrelsen givit tillkänna i sin framställning av den 16 mars 1917, enligt styrelsens mening alltjämt föreläge — sasom sin mening uttalat, att erfarenheten otvetydigt givit vid handen, att den begränsning, som uppdragits i 49 och 165 §§ banklagen, vore för snäv samt att det därför vore i högsta grad önskligt att, då nu gällande provisoriska lagstiftning om suspension av regeln om begränsning utginge, man ej utan vidare återginge till paragrafernas ursprungliga bestämmelse i saken utan väsentligt vidgade inlåningsrätten.

*Bankinspek-
tionen.*

Bankinspektionen anför bland annat följande:

»På grundvalen av de statistiska uppgifter om bankerna, som inom ämbetsverket månatligen utarbetas och därefter offentliggöras, har bankinspektionen upprättat följande tabell, utvisande inlåningens förhållande till egna fonder den ³¹/₇ vart och ett av åren 1914, 1917 och 1919 i de banker, vilka voro i verksamhet berörda dag år 1919:

Bank:	1914	1917	1919
Värmlands enskilda bank	4,8	3,6	4,2
Kopparbergs enskilda bank	3,8	4,9	3,8
Östergötlands enskilda bank	4,6	4,2	5,8
Smålands enskilda bank	4,5	3,8	6,6
Stockholms enskilda bank	2,5	3,6	4,8
Norrköpings enskilda bank	2,3	3,5	3,8
Sundsvalls enskilda bank	2,5	3,2	3,9
Enskilda banken i Vänersborg	4,6	4,5	7,0
Skaraborgs enskilda bank	3,7	5,2	7,3
Upplands enskilda bank	3,5	3,4	4,7
Södermanlands enskilda bank	2,8	3,9	4,7
Skandinaviska kreditaktiebolaget	2,7	4,6	5,6
Stockholms inteckningsgarantiaktiebolag ¹	1,0	1,2	1,4
Aktiebolaget Stockholms handelsbank	2,2	3,8	5,8
Aktiebolaget Skånska handelsbanken	3,9	4,7	5,7

¹ Frånsett inlåning mot egna obligationer. För bankens inlåningsrätt gälla särskilda bestämmelser med hänsyn till bankens beskaffenhet av dels bank- och dels hypoteksinrättning.

Bank:	1914	1917	1919
Sydsvenska kreditaktiebolaget	4,9	5,0	4,8
Aktiebolaget Göteborgs handelsbank	3,6	5,2	7,6
Bankaktiebolaget Södra Sverige	3,4	4,6	6,6
Aktiebolaget Mälareprovinsernas bank	2,3	4,2	5,1
> Göteborgs bank	2,9	3,9	4,8
> Göteborgs folkbank	2,9	5,2	5,4
> Gottlands bank	2,4	3,1	5,1
> Jämtlands folkbank	4,9	4,3	4,4
> Ångermanlands folkbank	2,3	3,7	3,8
> Örebro folkbank	3,7	4,7	3,7
> Nya banken	4,1	3,7	3,4
> Bollnäs folkbank	3,7	4,9	6,6
> Borås folkbank	2,5	2,5	3,3
> Norrköpings folkbank	3,5	2,6	4,3
> Hallands lantmannabank	—	1,3	4,5
> Värmlands folkbank	—	0,4	4,0
> Svenska lantmännens bank	—	0,6	5,1
> Industribanken	—	0,9	4,1
> Dalarnes folkbank (föret a. b. Mora folkbank)	3,1	4,2	3,0
> Sundsvalls kreditbank	2,4	3,9	2,1
> Gävleborgs folkbank (föret a. b. Gävle folkbank)	4,5	3,3	3,6
> Affärsbanken	—	—	1,0
> Jämtlandsbanken	—	—	1,7
> Medelpads lantmannabank	4,3	4,9	5,8
> Örebro läns bank	—	—	1,0
> Köpmannabanken	3,8 ¹	4,1 ¹	3,4
> Övre Västerdalarnes bank	—	—	1,3
> Dalslands bank	—	—	3,8
> Borås bank	—	—	1,3
Bankaktiebolaget Mellersta Sverige	—	—	1,1
Aktiebolaget Hjo bank	2,4	2,7	2,5
> Kreditbanken	—	—	0,8
> Nylands folkbank	5,0	3,3	2,5
> Bohusbanken	—	—	0,5
> Provinsbanken	—	—	0,7
> Luleå folkbank	5,0	4,9	6,5
> Hudiksvalls kreditbank	3,6	3,7	5,6

¹ Uppgifterna för åren 1914 och 1917 avse aktiebolaget Arbetareringens bank, vilkens rörelse övertagits av aktiebolaget Köpmannabanken.

För följande i tabellen upptagna banker understeg sammanlagda beloppet av egna fonder fem miljoner kronor nämligen: den 31 juli 1917 Göteborgs folkbank, Gottlands bank, Jämtlands folkbank, Ångermanlands folkbank, Örebro folkbank, Nya banken, Bollnäs folkbank, Borås folkbank, Norrköpings folkbank, Hallands lantmannabank, Värmlands folkbank, Mora folkbank (sedermera Dalarnes folkbank), Sundsvalls kreditbank, Gävle folkbank, (sedermera Gävleborgs folkbank), Medelpads lantmannabank, Hjo bank, Nylands folkbank, Luleå folkbank och Hudiksvalls kreditbank; samt den 31 juli 1919 samtliga berörda banker med undantag av Jämtlands folkbank och Nya banken samt därjämte Jämtlandsbanken, Övre Västerdalarnes bank, Dalslands bank, Kreditbanken och Bohusbanken. Vissa av dessa banker hava uppnått en inlåning, överstigande den banklagen medger, men, enligt vad bankinspektionen har sig bekant, hava inom dessa åtgärder antingen vidtagits eller planerats för att bringa inlåningen i lagstadgat förhållande till fonderna.

Av de i tabellen lämnade uppgifterna framgår, att i förhållandet mellan inlåning och egna fonder under den angivna tidsperioden 1914—1919 inlåningen i allmänhet undergått en avsevärd ökning. Ökningen från den 31 juli 1914 till samma dag år 1917 torde, i betraktande av att den provisoriska lagstiftningen på nu förevarande område trädde i kraft den 19 maj sistnämnda år, kunna anses huvudsakligen hava ägt rum inom ramen av banklagens bestämmelser, under det att ökningen därefter för ett flertal banker kunnat äga rum allenast genom den provisoriska lagstiftningens mellankomst.

Den provisoriska lagstiftningen föranleddes av den väsentligt stegrade inlåning, som uppstod under de av världskriget påverkade förhållandena. Denna ökade inlåning antogs till en början i stor utsträckning vara av en mera tillfällig beskaffenhet. Såvitt man nu kan överblicka förhållandena torde, åtminstone i stort sett, detta icke komma att bliva fallet.

Såsom av tabellen framgår har beträffande ett flertal banker med egna fonder å tillhoppa minst fem miljoner kronor inlåningen kommit att väsentligt överstiga fem gånger beloppet för dessa fonder inom vederbörande bank; och detta ehuru i vissa av dessa banker ökning av fonderna ägt rum genom investering av nytt kapital eller genom avsättning av vinstmedel. Genom tillkomsten av den provisoriska lagstiftningen hava dessa banker beretts möjlighet att icke ytterligare öka sina fonder alltefter inlåningens tillväxt. Såsom bankinspektionen redan tidigare vid flera tillfällen haft anledning att framhålla, bör det anses vara av ett allmänt intresse, att investering av nytt kapital i bankerna icke tager en alltför stor omfattning. Detta gäller i all synnerhet de större bankerna, vilka ju be-

rörts av den provisoriska lagstiftningen. Av dessa skäl läser en återgång till banklagens bestämmelser i förevarande ämne icke böra ifrågakomma. En dylik återgång torde ej heller vara erforderlig. Då den nu gällande allmänna banklagstiftningen på detta område tillkom, torde det icke hava varit främmande för lagstiftaren, att genom begränsningen av inlåningsrätten i förhållande till egna fonder den önskvärda följdén vanns, att särskilt banker med små fonder, av vilka då ett flertal voro i verksamhet, skulle komma att öka fonderna alltefter inlåningens stegring. Sedan dess hava emellertid ett flertal banker uppnått en betydande och då icke beräknad storlek. För dessa större bankers soliditet har banklagens snäva inlåningsgräns icke numera samma betydelse, enär de med sina stora fonder icke längre kunna anses lika känsliga för förluster, av vilka de kunna träffas.

Att, på sätt styrelsen för svenska bankföreningen ifrågasatt, i lagstiftningen icke skulle uppdragas någon som helst gräns för inlåningsrätten skulle emellertid enligt bankinspektionens åsikt vara att gå för långt. Däremot anser bankinspektionen av ovan angivna skäl, att en utvidgning av gränsen för inlåningsrätten lämpligen bör kunna ske för de större bankernas del.

Givetvis är det svårt att avgöra, vilka banker som i nu förevarande hänseende böra räknas såsom mindre eller större banker. Enligt 6 § i banklagen anses såsom mindre bank sådan, vilkens grundfond understiger en miljon kronor. Frånsett det förhållandet att, såsom redan nämnts, några dylika banker ej längre torde komma att vara i verksamhet, måste emellertid på grund av penningvärdets fall numera även banker med mer än en miljon kronors grundfond räknas till de mindre. I den provisoriska lagstiftningen har också, sedan bankinspektionen ifrågasatt, att densamma skulle göras tillämplig endast på större banker, gränsen mellan mindre och större banker blivit uppdragen på sådant sätt, att till den förra gruppen hänförts banker med egna fonder med sammanlagt belopp, understigande fem miljoner kronor.

Då anledning till erinran mot denna uppdelningsgrund hittills icke förekommit, synes densamma böra bibehållas även efter den provisoriska lagstiftningens upphörande, och bör i överensstämmelse därmed den utvidgade inlåningsrätten tillkomma allenast sådana banker, vilkas egna fonder uppgå till ett sammanlagt belopp av minst fem miljoner kronor, under det att för övriga banker banklagens nuvarande begränsning torde böra upprätthållas.

Några särskilda grunder för bedömande av frågan, i vad mån inlåningsrätten bör utvidgas för dessa banker, torde icke vara möjligt att fastslå. Att gå så långt som i den innevarande år genomförda danska

banklagstiftningen eller till tio gånger fondernas sammanlagda belopp synes dock för svenska förhållanden icke vara tillräddigt. Enligt bankinspektionens mening synes det lämpligt, att gränsen bestämmes på sådant sätt, att någon rubbning ej behöver ske i de förhållanden, som utvecklats sig under den tid, banklagens ifrågavarande bestämmelser varit försatta ur gällande kraft. Av förut intagna tabell framgår, att inlåningen för vissa banker uppgått till mellan sju och åtta gånger sammanlagda beloppet av vederbörande banks egna fonder. I anslutning till vad nyss nämnts har bankinspektionen ansett sig böra föreslå, att inlåningen för de större bankerna begränsas till åtta gånger beloppet av vederbörande banks egna fonder.

Därest inlåningsrätten skulle regleras på sätt bankinspektionen nu angivit, skulle de mindre bankerna komma att av förut nämnd anledning i förevarande avseende bindas inom trängre gränser. Inverkan härav synes emellertid kunna motvägas av en förmån, som enligt bankinspektionens mening bör beredas dessa banker, nämligen att vid beräkning av en banks inlåning icke skall tagas i betraktande de belopp, som banken placerat hos andra banker. Bankinspektionen har föranletts att föreslå detta av det skäl, att det visat sig, att mindre banker, vilka icke kunnat själva i sin utlåningsverksamhet använda all sin inlåning och därför måste placera en del av densamma hos andra banker, nödgats att på grund av inlåningens fortsatta tillväxt öka sin grundfond, därvid såväl det banken tillförda nya kapitalet som den ytterligare ökade inlåningen ävenledes delvis måste placeras hos andra banker. Ty att en bank av angivna anledning skulle avvisa insättare lär enligt vad erfarenheten visat icke kunna ifrågakomma. Det har då syntts bankinspektionen olämpligt att påfordra ökning av det egna kapitalet för en bank, som icke kan i egen verksamhet finna användning för det insatta kapitalet. Det skulle kunna ifrågasättas, att allenast sådana medel skulle frånräknas, som vore placerade i annan bank med grundfond till visst större minimibelopp för att därigenom minska den risk, som kunde förefinnas genom den låntagandes eventuella insolvens. Denna risk synes emellertid icke vara av sådan betydelse, att bankerna böra betagas möjlighet att själva bestämma, var de vilja placera sina överskottsmedel.

Med den utvidgning av inlåningsrätten, som bankinspektionen föreslagit åt de större bankerna, synes något skäl att ytterligare bereda dessa banker samma förmån, som nyss angivits för de mindre bankerna, icke föreligga.

Vad slutligen angår tiden för ikraftträdande av en ny lagstiftning av nu omhandlade innebörd, synes icke något hinder förefinnas, att denna

infaller så snart ske kan, enär ju genom denna lagstiftning huvudsakligen allenast ett befästade av nu rådande förhållanden skulle ske. Den provisoriska lagstiftningen bör naturligtvis samtidigt upphävas.»

Handlingarna i ärendet hava härefter remitterats till 1917 års bankkommitté, som uti den 18 december 1919 avgivet utlåtande, bland annat, anför följande:

1917 års
bankkom-
mitté.

»Kommittén ansluter sig till bankinspektionens uppfattning, att den ökning av inlåningen, som flertalet svenska banker under senaste åren haft att uppvisa, icke kan i stort sett betraktas såsom tillfällig, utan kommer att till väsentlig del bliva bestående åtminstone en avsevärd tid framåt. Under sådana förhållanden skulle en återgång till banklagens nuvarande föreskrifter angående förhållandet mellan banks inlåning och dess fonder, även om en övergångstid stipulerades, medföra nödvändigheten för ett flertal banker att antingen avsevärt öka sitt kapital eller förminska omfattningen av sin verksamhet. Då det emellertid, som bankinspektionen påvisar, ur flera synpunkter kan anses olämpligt att av sådana grunder framtvinga en forcerad investering av nytt bankkapital, i all synnerhet i betraktande av den kraftiga ökning av bankkapitalet, som under senare år ägt rum, bör man söka finna en lämplig utväg för ordnande av dessa förhållanden. Kommittén är emellertid även ense med bankinspektionen om, att man bör i lagstiftningen bibehålla en begränsning av inlåningsrätten, även om bestämmelser i sådant avseende numera icke kunna anses hava åtminstone i samma mån de uppgifter att fylla som vid tillkomsten av 1911 års lagstiftning. Inlåningsrätten bör sålunda enligt kommitténs mening utvidgas, men fortfarande begränsas medelst vissa lagbestämmelser.

Kommittén har ej kunnat finna, att bankinspektionens förslag om en utvidning av inlåningsrätten för de större bankerna från fem till åtta gånger beloppet av deras fonder skulle i och för sig innebära en för hög gräns. Men att på sätt som föreslagits göra inlåningsrättens storlek i så hög grad beroende av att fondernas summa överstiger eller understiger ett visst gränsbelopp synes kommittén kunna leda till en betänkelig diskontinuitet i en banks inlåningsrätt. Sålunda skulle enligt bankinspektionens förslag en bank med exempelvis egna fonder å 4,500,000 kronor och med en inlåningsrätt å 22,5 miljoner kronor genom att öka sitt kapital med endast 500,000 kronor kunna öka sin inlåningsrätt till 40 miljoner kronor, d. v. s. nära fördubbla densamma. Vid sådant förhållande synes en gradering med en mjukare successiv övergång för inlåningsrätten från mindre till större bank vara påkallad. En sådan övergång skulle erhållas, om man, med fasthållande av den av bankinspektionen föreslagna maximigrän-

sen 8 gånger fondernas summa, låte inlåningsrätten för den del av nämnda summa, som uppgår till högst 5 miljoner kronor, utgöra 5 gånger och för överskjutande delen 9 gånger fondernas summa.

På grund av vad sålunda anförts får kommittén föreslå, att inlåningsrätten för samtliga banker fastställas till

5 gånger summan av egna fonder, i den mån denna icke överstiger 5 miljoner kronor; samt

9 gånger det belopp, varmed summan av egna fonder överstiger 5 miljoner kronor, dock att totalbeloppet av inlånta medel ej må överstiga 8 gånger summan av fonderna.

Nedanstående tabell utvisar olikheterna mellan bankinspektionens och kommitténs förslag:

Fonder	Inlåningsrätt			
	Bankinspektionen		Kommittén	
	milj. kronor	ggr fonderna	milj. kronor	ggr fonderna
4	20	5	20	5
5	40	8	25	5
6	48	8	34	5,6
8	64	8	52	6,5
10	80	8	70	7
12	96	8	88	7,3
15	120	8	115	7,6
20	160	8	160	8

På sätt av tabellen framgår, skulle, enligt kommitténs förslag, inlåningsrätten visa en jämn stigning i förhållande till fonderna. Banker med fonder sammanlagt överstigande 5 miljoner kronor, men icke uppgående till 20 miljoner kronor, erhålla en inlåningsrätt av från och med 5 intill 8 gånger fonderna. Detta är något mindre än vad som enligt bankinspektionens förslag skulle medgivas i motsvarande fall, men synes tillräckligt för att tillgodose behovet. För de största bankerna med fonder om sammanlagt minst 20 miljoner kronor kommer inlåningsrätten att, liksom enligt bankinspektionens förslag, begränsas till 8 gånger summan av de egna fonderna.

Enligt bankinspektionens förslag skulle såsom ovan antytts de mindre bankerna icke erhålla någon utvidgning av sin inlåning. Att döma av förenämnda, i bankinspektionens förslag intagna utredning angående de svenska bankernas inlåning skulle en utvidgning även av de mindre bankernas inlåningsgräns kunna ifrågasättas. Då emellertid bankinspektionen läser ur soliditetssynpunkt ställa sig betänksam mot en sådan utvidgning för de mindre bankerna, för vilka, som förut påvisats, inlåningsgränsen kan anses hava en särskilt betydelsefull uppgift att fylla, har kommittén icke ansett sig böra föreslå någon förändring härutinnan.

Bankinspektionen har emellertid föreslagit att ifrågavarande mindre banker skulle vid beräkningen av deras inlåning få göra avräkning för de belopp, som dessa banker placerat i andra banker. Det har inom kommittén ifrågasatts, att denna rätt till avräkning av i annan bank insatta medel skulle tillerkännas alla banker, men då enligt kommitténs mening en sådan rätt för de större bankerna ej skulle vara av större praktisk betydelse, har kommittén ansett sig sakna anledning att i detta hänseende föreslå ändring i bankinspektionens förslag.

Under senare tiden hava bankernas ansökningar om kapitalökningar behandlats efter mera restriktiva grunder än förut varit fallet. Dessa ansökningar hava dock under kristiden, då banklagens gränser med avseende å inlåningen varit suspenderade, icke nödvändiggjorts av ökad inlåning. Då emellertid enligt föreliggande förslag rätten för bankerna att i erforderlig grad öka sin inlåning begränsas i relation till det egna kapitalets storlek, skulle hädanefter förhållandena härutinnan komma att ställa sig annorlunda. Kommittén anser sig därför böra i detta sammanhang framhålla önskvärdheten av att vid den framtida behandlingen av dylika ansökningar nödig hänsyn må tagas därtill, att den föreslagna begränsningen av inlåningsrätten, därest erforderlig kapitalökning icke skulle medgivas, kunde komma att förhindra en bank att bereda sig nödig rörelsefrihet beträffande utvecklingen av sin verksamhet.

På grund av vad sålunda anförts får kommittén i underdånighet tillstyrka, att förslag till ändrad lydelse av 49 och 165 §§ i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse måtte utarbetas i överensstämmelse med bankinspektionens förslag med den av kommittén härövan förordade ändring.»

Slutligen hava även herrar fullmäktige i riksbanken, därtill lämnade *Fullmäktige i riksbanken.* tillfälle, yttrat sig i förevarande fråga, varvid de förklarar sig icke hava något att erinra mot bankinspektionens förslag, modererat på sätt bankkommittén föreslagit. Emellertid ifrågasätta herrar fullmäktige, om icke i

detta sammanhang borde tagas under överbägande, huruvida icke en mera omfattande revision av de av förslaget berörda paragrafer är av behovet påkallad.

Departements-
chefen.

Genom vad i ärendet förekommit torde en utvidgning av de större bankernas inlåningsrätt få anses vara väl motiverad. Ehuru skäl ingalunda saknas att, på sätt herrar fullmäktige i riksbanken ifrågasatt, låta anstå med den definitiva lösningen av förevarande fråga i avvaktan på den revision av 49 och 165 §§ banklagen i övrigt, vilken ur andra synpunkter kan befinnas önskvärd, synes mig dock lämpligheten bjuda att redan nu vidtaga åtgärder för en avveckling av det hittills rådande provisoriet genom meddelandet av bestående bestämmelser uti ifrågavarande ämne.

Jag finner mig fördenskull böra tillstyrka, att banklagens bestämmelser om bankernas inlåningsrätt ändras i överensstämmelse med 1917 års bankkommittés förslag. I fråga om rätten till inlåning skulle alltså bankerna komma att delas i två kategorier, banker med egna fonder på högst 5 miljoner kronor och banker, vilkas egna fonder uppgå till högre belopp. Enligt ovannämnda provisoriska lagstiftning har visserligen dispens från den i banklagens 49 och 165 §§ fastslagna regeln fått åtnjutas jämväl av banker, vilkas egna fonder uppgått till jämnt 5 miljoner kronor. Denna olikhet mellan den provisoriska lagstiftningen och de av mig nu förordade bestämmelserna är emellertid praktiskt fullständigt betydelselös.

Av tillgängliga uppgifter över bankernas inlåning vid utgången av december månad 1919, varav en sammanställning torde få såsom bilaga fogas vid detta protokoll, har jag inhämtat, att allenast en bank ökat sin inlåning så betydligt, att densamma då överskred de gränser, vilka jag, enligt vad ovan sagts, anser böra lagfästas. Inom den åsyftade banken hava emellertid, efter vad jag från bank- och fondinspektionen erfarit, redan förberedande åtgärder vidtagits för en höjning av bankens egna fonder. För den händelse beträffande ytterligare någon bank ett överskridande av den av mig föreslagna inlåningsgränsen skulle inträffa, vill jag för säkerhets skull föreslå, att bankerna erhålla en ej alltför knapp tid på sig att ordna sig efter den nya lagstiftningen. Lämpligast synes mig detta kunna ske på det sätt, att de nya bestämmelserna icke träda i tillämpning förrän den 1 januari 1921, och att således den provisoriska lagstiftningen förlänges till sagda dag.

Sedan föredragande departementschefen härefter uppläst förslag till *dels* lag om ändrad lydelse av 49 och 165 §§ lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse och *dels* lag om visst undantag från tillämpningen av 49 § 1 mom. och 165 § 1 mom. sistnämnda lag, hemställde departementschefen,

att lagrådets utlåtande över berörda lagförslag måtte för det ändamål, som i § 87 regeringsformen omförmäles, inhämtas genom utdrag av detta protokoll.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:

Hans von Arnold.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 49 och 165 §§ lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Härigenom förordnas, att 49 och 165 §§ lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

49 §.

Bankaktiebolags inlåning må, där bolagets egna fonder uppgå till högst fem miljoner kronor, allenast med det belopp, som motsvarar vad för bolagets räkning inestår hos annat inländskt bankbolag, överstiga fem gånger beloppet av bolagets egna fonder. Uppgå bankaktiebolags egna fonder till mera än fem miljoner kronor, må inlåning äga rum högst till belopp av tjugufem miljoner kronor ökat med nio gånger skillnaden mellan beloppet av bolagets egna fonder och fem miljoner kronor, dock att inlåningssumman icke må överstiga åtta gånger beloppet av bolagets egna fonder.

Bankaktiebolag vare skyldigt — — — — föreskrivet belopp.

Är bankaktiebolag — — — — bestämma.

165 §.

Solidariskt bankbolags inlåning må, där bolagets egna fonder uppgå till högst fem miljoner kronor, allenast med det belopp, som motsvarar vad för bolagets räkning inestår hos annat inländskt bankbolag, överstiga fem gånger beloppet av bolagets egna fonder. Uppgå solidariskt bankbolags egna fonder till mera än fem miljoner kronor, må inlåning

äga rum högst till belopp av tjugufem miljoner kronor ökat med nio gånger skillnaden mellan beloppet av bolagets egna fonder och fem miljoner kronor, dock att inlåningssumman icke må överstiga åtta gånger beloppet av bolagets egna fonder.

Solidariskt bankbolag vare skyldigt — — — — föreskrivet belopp.
Är solidariskt bankbolag — — — — bestämna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1921.

Förslag

till

Lag

om visst undantag från tillämpningen av 49 § 1 mom. och 165 § 1 mom. lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Härigenom förordnas, att vad i 49 § 1 mom. och 165 § 1 mom. lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse finnes stadgat icke skall i fråga om bankbolag, vars egna fonder uppgå till minst fem miljoner kronor, äga tillämpning under tiden intill den 1 januari 1921.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1920.

Sammanställning,

utvisande bankernas inlåning vid utgången av december månad 1919 m. m.

B a n k	Fonder i tusental kr.	Inlåning i tusental kr. ¹⁾	Max. enl. banklagens nuvarande best. i tusen- tal kr.	Max. enl. förslaget i tusental kr
Värmlands ensk. bank	50,320	219,035	251,600	402,560
Kopparbergs ensk. bank	24,000	90,256	120,000	192,000
Östergötlands ensk. bank	18,700	107,326	93,500	148,300
Smålands ensk. bank	19,700	132,065	98,500	157,300
Stockholms ensk. bank	76,000	388,863	380,000	608,000
Norrköpings ensk. bank	14,613	57,524	73,065	111,517
Sundsvalls ensk. bank	34,500	117,185	172,500	276,000
Enskilda banken i Vänersborg	14,109	88,817	70,545	106,981
Skaraborgs ensk. bank	17,200	125,284	86,000	134,800
Upplands ensk. bank	31,248	148,231	156,240	249,984
Södermanlands ensk. bank	16,400	73,795	82,000	127,600
Skandinaviska kredit ab.	182,000	1,086,432	910,000	1,456,000
Stockholms inteckningsgaranti ab.	32,000	45,446	160,000	256,000
Svenska handelsbanken	180,894	1,097,650	904,470	1,447,152
Sydsvenska kredit ab.	62,000	310,181	310,000	496,000
Nordiska handelsbanken	70,182	314,638	350,910	561,456
Mälardödsbankerna	65,943	323,713	329,715	527,544
Göteborgs bank	70,000	335,908	350,000	560,000
Göteborgs folkbank	4,675	23,888	23,375	23,375
Gottlands bank	3,680	17,265	18,400	18,400
Jämtlands folkbank	6,850	29,486	34,250	41,650
Ångermanlands folkbank	2,625	9,638	13,125	13,125
Örebro folkbank	4,850	12,891	24,250	24,250
Nya banken	11,650	45,184	58,250	84,850

¹ För banker med egna fonder till belopp av högst fem miljoner kronor har frånräknats ett belopp motsvarande vad för vederbörande banks räkning inestätt hos annat inländskt bankbolag.

B a n k	Fonder i tusental kr.	Inlåning i tusental kr. ¹⁾	Max. enl. banklagens nuvarande best. i tusen- tal kr.	Max. enl. förslaget i tusental kr.
Bollnäs folkbank	2,710	13,273	13,550	13,550
Norrköpings folkbank	1,920	6,733	9,600	9,600
Hallands lantmannabank	2,170	9,763	10,850	10,850
Svenska lantmännens bank	22,840	116,277	114,200	182,720
Sundsvalls kreditbank	2,070	4,266	10,350	10,350
Affärsbanken	6,345	4,684	31,725	37,105
Jämtlandsbanken	2,250	3,995	11,250	11,250
Örebro läns bank	10,100	10,812	50,500	70,900
Köpmannabanken	19,420	64,624	97,100	154,780
Övre Västerdalarnes bank	1,353	1,295	6,765	6,765
Dalslands bank	2,040	6,403	10,200	10,200
Borås bank	5,025	7,202	25,125	25,225
Bank-ab. Mellersta Sverige	10,000	11,369	50,000	70,000
Hjo bank	1,250	2,850	6,250	6,250
Kreditbanken	4,800	3,346	24,000	24,000
Nylands folkbank	1,170	2,964	5,850	5,850
Bohusbanken	1,545	375	7,725	7,725
Luleå folkbank	1,510	5,168	7,550	7,550
Hudiksvalls kreditbank	1,205	4,072	6,025	6,025

¹⁾ För banker med egna fonder till belopp av högst fem miljoner kronor har frånräknats ett belopp motsvarande vad för vederbörande banks räkning inestätt hos annat inländskt bankbolag.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd fredagen den
5 mars 1920.*

Närvarande:

Justitieråden AMÉEN,
friherre LEIJONHUFVUD,
EDELSTAM,
Regeringsrådet LINNÉR.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över finans-
ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 27 februari
1920, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det
i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättade för-
slag till lag om ändrad lydelse av 49 och 165 §§ lagen den 22 juni 1911
om bankrörelse och till lag om visst undantag från tillämpningen av 49 §
1 mom. och 165 § 1 mom. lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lag-
rådet av byråchefen Albert Tondén.

Lagrådet lämnade förslagen utan anmärkning.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

---

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 mars
1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BRANTING,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena friherre PALMSTIERNA,
Statsråden: UNDÉN,
THORSSON,
OLSSON,
SANDLER,
NOTHIN,
NILSSON,
ERIKSSON,
SVENSSON,
HANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, anmälde här-
efter lagrådets den 5 mars 1920 avgivna utlåtande över de den 27 där-
förutgångne februari till lagrådet remitterade förslagen till *dels* lag om
ändrad lydelse av 49 och 165 §§ lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse
och *dels* lag om visst undantag från tillämpningen av 49 § 1 mom. och
165 § 1 mom. sistnämnda lag; och hemställde föredragande departements-
chefen, att förslagen, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte,
jämligt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till
antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga leda-
möter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konun-
gen förordna, att till riksdagen skulle avlätas proposition
av den lydelse, bil. litt. vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Nils Hellenius.